

Vi punktskriftsläsare

**Juliga
lästips**

**Punktskrift
i Leipzig**

Maja Reichard, aktuell i Paralympics:

**4 medaljer och
en massa böcker**

INNEHÅLL 2, 2016

I korthet	2
Porträtt: Maja Reichard	4
Nytt från Punktskriftsnämnden	6
Besök på bibliotek i Leipzig	6
Magnus Larsson, ny GD för MTM	8
Lästips	9
Barn och unga	10
Mer lästips	12

Öppet på MTM i jul och nyår

Vill du låna eller köpa punktskriftsböcker, börja prenumerera på en punktskriftstidning eller har frågor som rör MTM:s utbud av punktskrift? Kontakta Punktskrifts- och prenumerationservice via telefon eller e-post. Det är öppet vardagar som vanligt under jul och nyår, måndag till torsdag klockan 9-12.

Telefon: 08-580 02 720.

E-post: punktskrift@mtm.se. För frågor som rör prenumerationservice, skriv till prenum@mtm.se.

Psst ...

Inför ett nytt år faller det sig naturligt att fundera över sina drömmar och mål, både kortsiktiga och mer långsiktiga. Vad har man redan uppnått och vad skulle man vilja göra eller få mer av i livet? En person som är bra på att sätta upp mål och kämpa för att uppnå dem är simmaren Maja Reichard. I fyra år jobbade hon med målet att delta i Paralympics i Rio de Janeiro 2016. Förhoppningen var att kamma hem två medaljer och hon dubblade antalet. Maja är även en hängiven bokläsare. Läs om henne i detta nummer.

Inför ett nytt år ser även MTM över sina mål för verksamheten, nu med en ny generaldirektör vid rodret.

Möt Magnus Larsson i en intervju. Han betonar vikten av att fortsätta värna arbetet med att utveckla punktskriften. Och i april 2017 arrangerar MTM och SPSM i samarbete Tactile Reading, en internationell konferens om punktskrift och taktilläsning för barn. Vad kan denna konferens, som kommer att samla deltagare och talare från ett 20-tal länder, utmytna i för nya projekt och samarbeten?

Gott om nyheter och lästips hittar du också i det här numret.

God jul och gott nytt år!

Carina Gerdin, redaktör

Vi punktskriftsläsare ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier och Punktskriftsnämnden. December 2016, nr 2. Utgivning 2 ggr/år. Ansvarig utgivare: Magnus Larsson. Redaktör: Carina Gerdin, carina.gerdin@mtm.se Layout: Carina Gerdin. Redaktion: Lena Boqvist, Ann-Sofie Falck, Eva Nilsson, Gun Olsson, Björn Westling, Katarina Carlstein Carlsson. Adress: Myndigheten för tillgängliga medier, Box 5113, 121 17 Johanneshov. Prenumeration (gratis): telefon: 08-580 02 720 eller mtm.se/om-oss/tidskrifter/prenumerera. **Vi punktskriftsläsare** finns i punktskrift, i tryckt version samt som pdf på www.mtm.se. ISSN 1401-6524. Omslag: Björn Larsson Rosvall/TT (Fotot föreställer Maja Reichard).

FOTO: APELÖGA

Lättlästa nyheter i punktskrift

Den lättlästa nyhetstidningen **8 Sidor** blir punktskriftstidning. Den kan till exempel passa personer som lär sig punktskrift. 8 Sidor kommer ut med ett nummer i veckan och att prenumerera kostar 100 kronor om året.

För att påbörja en prenumeration, kontakta Punktskrifts- och prenumerationservice.

Ny rapport om syntolkning

Syntolkning – forskning och praktik är den första rapporten i sitt slag i Skandinavien. Den vill inspirera till forskning, debatt och utveckling av syntolkning av kulturupplevelser för personer med synnedsättning. Redaktörer är Jana Holsanova, docent i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet, Cecilia Wadensjö, professor i tolkning och översättning vid Stockholms universitet och Mats Andrén, FD i lingvistik, verksam vid Linköpings universitet.

Rapporten finns som punktskriftsbok och talbok i legimus.se. Det går även bra att ladda ned en pdf eller göra en beställning av valfritt format på mtm.se/om oss/Material att beställa.

Europeiskt projekt om punktskrift

I oktober deltog representanter för MTM och SPSM i ett möte om punktskrift på danska Fuglesangcenter. Mötet var del i ett europeiskt projekt som undersöker villkoren för punktskrift i olika länder. Projektet drivs av EBU, European Blind Union, och ICEVI, International Council for Education and Rehabilitation of People with Visual Impairment. Läs mer: www.euroblind.org.

Musik i almanacka

2017 års väggalmanacka i punktskrift har musik som tema. Taktila färgbilder samsas med tips på barn- och vuxenböcker med musikalisk anknytning. Almanackan kostar 160 kronor hos Iris Hjälpmedel, e-post info@irishjalpmedel.se eller telefon 08-08-39 94 00.

Tactile Reading – Internationell konferens 2017

Den 5-7 april 2017 skrivs historia när MTM och SPSM tillsammans arrangerar den internationella konferensen Tactile Reading. Detta är en unik internationell konferens inom området punktskrift och taktila bilder för barn och ungdom.

– Konferensen kommer att bli en mötesplats för människor som arbetar med barn och ungdomar med synnedsättning eller blindhet, för akademiker, kommersiella företag, utvecklare och entreprenörer inom det taktila området,

säger Björn Westling, MTM:s projektledare för konferensen.

Målet är att skapa ett forum för att dela erfarenheter och forskning, att framhålla goda exempel och att inspirera till ny samverkan om forskning.

Mer information: mtm.se/tactilereading2017.

**TACTILE
READING**

Braille and graphics
for children and youth
Stockholm April 5–7, 2017

Maja väljer punktskrift

Vatten är 25-åriga Maja Reichards rätta element, där känner hon sig fri. Under Paralympics 2016 simmade hon hem fyra medaljer. Utöver simning älskar hon att läsa och diskutera böcker med kompisarna.

MÅNGA HAR VELAT UPPMÄRKSAMMA simmaren Maja Reichard efter framgångarna i Paralympics i brasilianska Rio de Janeiro. Det har varit roligt och Maja är glad, men hon har även känt ett behov av lugn och ro. För "att landa" har hon tillbringat tid på lantstället.

– Resan till Rio var fantastisk. Jag laddade i fyra år. Jag åkte dit för att slåss om två medaljer och kom hem med dubbelt så många. Vad mer kan man förvänta sig?

Rio var också en lärorik resa för Maja, som säger att hon lärde sig att hantera sina tävlingsnervar bättre. Hon känner sig säkrare på vad hon gör och kan, samtidigt som hon bryr sig mindre om vad andra säger, tänker och gör.

– Det var nästan det mest underbara!

Talböcker inte samma läsupplevelse

Maja föddes med ögonsjukdomen Retinitis pigmentosa, RP, och förlorade synen helt i tonåren. För ett barn som jämt läste var det en sorg att inte längre kunna njuta av svartskriftsböcker.

– Jag älskade att sitta uppkrupen i en stol med en bok och slukas upp av en historia. Jag läste överallt. Jag klättrade upp på taket hemma och läste där!

Vi sitter i Majas hem. Nu pekar hon i riktning mot väggen och ett foto av sig själv som barn. En liten Maja har klättrat upp för en takstege och satt sig tillrätta med en bok.

När Maja inte längre kunde läsa tryckta böcker upptäckte hon att talböcker inte gav

henne samma läsoplevelse. Hon blev därför en motiverad punktskriftselev. När hon vill bli uppslukad av en bok väljer hon punktskrift. Men den speciella doft en tummad biblioteks-bok, lånad och läst av många, kan inte envägs-lånet erbjuda.

– Som barn satt jag med böckerna under näsan och jag saknar lukten av böckerna från biblioteket. Att läsa en bok som har lästs av andra, det är historia.

– Fast envägslån är skönt när jag reser, för då kan jag riva av halva boken och bli av med packning!

Av praktiska skäl blir det talböcker också.

– Det är smidigt med talböcker, säger Maja, men i inläsningen är det någon som tolkar innehållet. Och jag slipper gärna en röst i öronen, det är så mycket ljud överallt ändå.

Läser med kompisar

Tidigare läste hon mycket deckare, men nu gillar hon historiska romaner. Eftersom Maja ofta läser samma bok som kompisarna blir det även lite fantasy.

– Mina kompisar och jag har en bokklubb. Det blir mängder av intryck när man läser en bok och vi tycker om att diskutera ihop.

– **Mördarens lärning** var spännande. Den utspelar sig i historisk tid och det är långa, härliga beskrivningar av situationer och händelser som inte blir tråkiga, som långa beskrivningar kan bli ibland. Det är också mycket som inte sägs rent ut, utan man får tolka och låta fantasin sväva iväg.

Maja gör en avstickare till bokhyllan och kollar upp författaren: Robin Hobb.

– En annan bok jag tycker om är **Steglitsan** (av Donna Tartt. Reds. anm.).

Student vid KTH

Maja utbildar sig till civilingenjör vid Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, i Stockholm. De första två åren beställde hon kurslitteratur i punktskrift. Nu har hon kommit så långt i utbildningen att det oftare handlar om filer än kursböcker. Det är rätt skönt med tanke på produktionstiden av

böcker i matematik och fysik. Maja säger att hon skulle behöva planera sina kurser ett år i förväg för att hinna få böckerna i tid.

– Ska man beställa böcker i matte och fysik tar det så sjukt lång tid.

Men Maja vet aldrig vilka kurser hon ska gå följande läsår och kan heller inte vara säker på att kurslitteraturen förblir densamma.

Maja är den enda studenten på KTH som har en grav synnedsättning. Mycket ligger på henne själv att fixa och ordna.

– Det är synd att det ska vara så krångligt, det avskräcker. Om någon funderar på att läsa matematik eller fysik får de gärna höra av sig, för man måste hjälpa varandra. Det är det viktigaste, att våga fråga och be om hjälp.

Maja är långt ifrån en uppgiven student.

– Det funkar, men man får bråka mycket och vara beredd på att det inte är en räk-macka. Man får ha lite skinn på näsan och bra kompisar som stöttar en. Utan kompisarna hade jag inte klarat av det.

Blandade känslor efter Paralympics

Att Paralympics 2016 är över ger upphov till blandade känslor:

– Först var det skönt att få komma till mållinjen. Samtidigt är det lite tomt. Jag saknar gemenskapen och allting runt omkring simningen. Simma kommer jag alltid att göra, men hur jag gör med satsning har jag inte bestämt än. Jag behöver lite ledigt.

Under den 18 dagar långa vistelsen i Brasilien var hon i vattnet varenda dag.

– Man tröttnar på att bli blöt, det är skönt att göra något annat också. Jag älskar ju vatten, det är en sådan frihetskänsla att simma, men nu har jag faktiskt inte simmat sedan jag kom hem. ●

TEXT: CARINA GERDIN FOTO: STINA STJERNKVIST/TT

Boktips: **Sofies värld** av Jostein Gaarder

”En häftig bokupplevelse. Den är härlig, eftersom det är skönlitteratur, samtidigt som man lär sig om filosofer.”

Nytt från Punktskriftsnämnden

Punktskriftsnämnder i Norden

Punktskriftsnämnden har haft det årliga mötet med sina motsvarigheter i de nordiska länderna. Det finns både likheter och olikheter mellan länderna och ett återkommande tankeutbyte är utvecklande. I år var fokus på hur digitaliseringen påverkar det taktila läsandet. Utvecklingen går mot mer digitalt skolmaterial och färre traditionella läromedel. En viktig punkt på mötet var att diskutera hur digitala läromedelsplattformar kan göras tillgängliga för elever med synnedsättning.

Användarundersökning

Den svenska nämnden berättade på mötet att man kommer att genomföra en användarundersökning om åttapunktskrift. I dag finns en stor variation i de tecken man kan mötas av i digitala miljöer och många saknar representation i punktskrift. Vilka tecken är viktiga att de har en bra representation i punktskrift? Hur kan man återge emojis och smileys i punktskrift?

Användarundersökningen är en förberedelse till ett kommande arbete med att förändra nämndens rekommendation om åttapunktskrift, där syftet är att underlätta läsning av elektroniska texter i punktskrift. Undersökningen kommer att genomföras med fokusgrupper och telefonintervjuer.

Bildbeskrivning nästa år

Syntolkning är ett område som Punktskriftsnämnden fortsätter att engagera sig i. MTM gav nyligen ut rapporten **Syntolkning – forskning och praktik** med Jana Holsanova, nämndens ordförande, som en av tre redaktörer.

Syntolkning ligger också nära bildbeskrivning, ett viktigt utvecklingsområde för tillgängliga medier. Nästa år planerar Punktskriftsnämnden att i samarbete med SPSM och MTM ge Jana Holsanova i uppdrag att utföra en sammanställning av tidigare forskning och riktlinjer om bildbeskrivning.

BJÖRN WESTLING
Sekreterare

Leipzig tur och retur

I ett tjänsterum står ett piano för korrektur av musiknoter. På det tyska talboks- och punktskriftsbiblioteket i Leipzig görs allt i huset och man går grundligt till väga. MTM:s Eva Nilsson och Anna-Karin Hugo gjorde ett besök för att få veta mer.

VI GÅR FRÅN HOTELLET FÖR ATT FÅ NÅGOT annat i magen än de smörgåsar och bullar vi har levt på sedan tidig morgon på Arlanda. På väg till restaurangen ser vi den berömda Thomaskyrkan, där en av musikhistoriens största kompositörer, Johan Sebastian Bach, uruppförde många av sina berömda kyrkliga verk. Men det är inte för Bachs skull vi är i Leipzig denna gång. Vi ska under två dagar besöka en av MTM:s motsvarigheter i Tyskland, Deutsche Zentralbücherei für Blinde Zu Leipzig, DZB.

Punktskrift, talböcker och storstil

Det är Christiane Felsmann, chefen för utlånings- och försäljningsverksamheten, som tar hand om oss under besöket.

Biblioteket var det första för blinda och synsvaga personer i Tyskland och grundades 1894. Byggnaden var från början en judisk skola, som under andra världskriget utgjorde en sista anhalt innan deportation till koncentrationslägren. "Glöm det aldrig!" uppmanar oss en skylt på fasaden.

Idag har biblioteket 5 000 enskilda låntagare. Det finns andra punktskrifts- och talboksbibliotek i Tyskland också, de flesta drivs av offentliga myndigheter, precis som DZB. Det är fortfarande bara blinda och synsvaga

En sida ur en taktill bilderbok med ett lejon i tyg.

Christiane Felsmann visar bibliotekets magasin med punktskriftsböcker.

personer som får använda tyska talboks- och punktskriftsbibliotek.

Vad erbjuder DZB?

– Enskilda kan låna punktskriftsböcker, talböcker i daisy-format och storstilsböcker, berättar Christiane.

Talböcker kan man ladda ner från bibliotekets onlinekatalog eller få hemskickade på en CD-skiva. Nyligen har en app för talböcker tagits fram. Reglerna kring nedladdning skiljer sig lite från Sveriges och låntagare får ha högst fem böcker nedladdade i appen eller datorn åt gången. Man tillåts ladda ner högst 30 böcker per månad.

På DZB finns en informations- och supporttjänst som heter Louis, dit låntagare kan vända sig med frågor. Vi smög in till en av dem som arbetar med servicen och lyssnade på ett telefonsamtal, där en låntagare fick hjälp med dator och skärmläsare för att använda talbokskatalogen.

DZB har inlett ett samarbete med 40 av delstaten Sachsens 100 bibliotek. Det innebär att en låntagare kan gå till sitt lokala bibliotek och få hjälp att välja böcker av en bibliotekarie, som sedan förmedlar lånet vidare till DZB.

Musik i DaCapo

DaCapo heter katalogen över alla musiknoter i punktskrift och stor stil. Ett datorprogram omvandlar inskannade noter till punktskrift. Korrekturläsning sker några gånger i månaden. Då kommer synskadade musiker hit. Och för att det ska vara möjligt att korrekturspela

noterna står ett piano inne på den ansvarige tjänstemannens rum.

Alla böcker görs i huset

I motsats till MTM, som anlitat leverantörer i bokproduktionen, gör tyska DZB alla böcker själva i huset. Här finns inspelningsstudior, CD-brännare och ett punktskrifts- och storstilstryckeri.

I Tyskland använder man förkortningar i punktskrift som standard. Konverteringsprogrammet hanterar ibland förkortningarna fel, så allt måste korrekturläsas innan tryck.

Utveckling pågår

DZB arbetar för att på olika sätt utveckla och bredda verksamheten. Under året har man anlitat en ögonläkare som tillsammans med en av bibliotekarierna åker runt och informerar om ögonsjukdomar, svarar på frågor och lånar ut böcker. Man producerar punktskrift på uppdrag och har till exempel gjort en katalog med reliefbilder av gamla musikinstrument till Bachmuseet i Leipzig. Man säljer rådgivning till företag, organisationen och myndigheter om hur man gör sina hemsidor tillgängliga. Snart börjar man att producera syntolkningspår till filmer.

Vi är nöjda med vårt besök i Leipzig. Två fullmatade dagar senare återvänder vi till Stockholm med kvällsplanet.

TEXT: EVA NILSSON FOTO: ANNA-KARIN HUGO

➔ Sam och Sigge och den första julen av Lin Hallberg

Snön faller och Eric och Simon vill att mamma ska berätta en mysig historia, en som har hänt på riktigt. Då berättar mamma hur det var just den julen när de hade flyttat från England till Sverige och skulle fira jul med sina ponnyhästar, shettisarna Sam och Sigge. Mamma har berättat samma historia säkert

hundra gången men Eric och Simon älskar den. Ett vinteräventyr med fina hästkompisar!

Gasten av Åsa Larsson

Julförberedelserna har påbörjats och som vanligt planeras det för traditionell julmarknad och Luciatåg. En kväll när Omar, Selma och Nadia är kvar i kyrkan efter Luciarepetitionerna bestämmer de sig för att leka "Svarta Madame". Leken blir mer och mer verklig. Det börjar hända mystiska saker och det skapas en port till den andra, gåtfulla sidan. Det här är en läskig bok. ●

Nytt spel: Först i mål

Ett nytt, enkelt spel med taktill märkning och punktskrift blir klart vid årets slut. I **Först i mål** gäller det att komma först till mål. Man slår varsin tur med tärningen och flyttar sin spelpjäs. På spelplanen finns rutor som kan ge extrasteg, både bakåt och framåt.

Spelet kommer att säljas av Iris Hjälpmedel. info@irishjalpmedel.se, 08-39 94 00.

FOTO: BENGT-SÄLL, GREY STUDIO AB

Alfabetspussel

Ett nytt pussel ger en lekfull introduktion till alfabetet för både punktskrifts- och svartskriftsläsare. Träna alfabetisk ordning, hitta vokaler och konsonanter eller plocka ut bokstäver. Alfabetspusslet har tagits fram av SPSM och finns på webbshop.spsm.se/.

Nya böcker med taktila bilder

Hundralappen av Helena Bross

Tänk om du hittade en hundralapp? Det är precis vad kompisarna Axel och Omar gör. Först vill de gå till polisen, men sedan ändrar de sig. Polisen vet ju ändå inte vem som tappat den. De tänker på allt de kan köpa. Men i affären får de vara med om att alla inte har pengar till mat. Då gör de något mycket bättre med hundralappen. En jättebra bok, både för nybörjarläsaren och som högläsning tillsammans. Taktill bilderbok med collagebilder.

Hej och hå kläder på av Stina Kjellgren

Rolig bok på rim om att klä på sig från topp till tå, från underkläder till ytterkläder. Olika kläder

passar olika bra inne och ute. Taktill bilderbok med collagebilder och tecken som stöd.

Petter och hans 4 getter av Einar Norelius

Rimrad saga som gavs ut första gången 1951, men fortfarande är rolig att läsa. Taktill bilderbok med collagebilder.

Lyxiga presentböcker

En presentbok kanske är den perfekta julklappen till en vän eller till någon i familjen. De här tre böckerna består av en enda volym och har taktila omslag i färg. Finns att köpa för 50 kronor/st via Punktskrifts- och prenumerationservice.

Parfym

Att komponera en parfym är en ädel och svår konst. Boken **Parfym** berättar om de vanligaste blommorna i parfym, hur parfymen delas in i familjer och om kända parfymhus och deras dofter.

Den goda cigarren

En innehållsrik handbok med råd om hur cigarren ska förvaras, snoppas och tändas. Läs om tillverkning, förvaring och drycker som passar till.

Cocktails – gamla och nya klassiker

Recept på klassiska och nykomponerade cocktails, tio tips för en lyckad cocktailbjudning och en mix av fakta, myter och skrönor.

Nya punktskriftsböcker

Konsten att höra hjärtslag

av Jan-Philipp Sendker

En framgångsrik advokat i New York försvinner spårlöst. Några år senare hittar dottern Julia ett gammalt brev adresserat till en kvinna i Burma, faderns gamla hemland. Julia söker upp kvinnan i hopp om att hitta fadern. Under resan får hon veta mer

om faderns okända historia och om den ungdomskärlek han aldrig avslöjade för sin amerikanska familj.

Berättelse om ett äktenskap

av Geir Gulliksen

Jon försöker förstå hur det långa äktenskapet med Timmy kunde gå i kras. Den tillvaro med barn och hem som de skapat tillsammans var en dag inte något självklart längre.

Fackböcker i extra satsning

Under hösten valde MTM att göra fler punktskriftsböcker för vuxna än planerat. Man satsade särskilt på fackböcker. Här är tre av dem.

● Snabbvirkat av Dedri Uys

För dig som gillar handarbete och gärna utmanar dig själv i kreativa projekt. Med den här boken lär du dig virka med tygremsor och göra till exempel armband, väskor, mattor och gosedjur.

● Trädens hemliga liv av Peter Wohlleben

Visst kommunicerar träd med varandra. Träden tar hand om sin avkomma och sina äldre, de har känslor, minnen, och en själ. Peter Wohlleben växlar mellan vetenskapliga rön och sina personliga erfarenheter av naturen.

● Skillnadens trädgård. Ett ekologiskt trädgårdsskaffereri av Sara Bäckmo

Från igenvuxen tomt till ett ekologiskt trädgårdsskaffereri. Genom att förlänga den traditionella odlingssäsongen åter Sara Bäckmos familj nyskördat hela året. Hur blir man helt eller nästintill självförsörjande på grönsaker?

